

Fakta, argument & debatt

Nyhetsbrev om alkohol, narkotika och sociala frågor från Blå Bandet i samverkan med SLAN

N:r 3 - publicerad 27 februari 2025

Blå Bandet

Nyhetsbrevet produceras av Blå Bandet (Sveriges Blåbandsförbund) och ges ut i samverkan med SLAN (Sveriges Landsråd för alkohol- och narkotikafrågor)

www.blabandet.se www.slan.se

Redaktör Owe Ranebäck

nyhetsbrev@blabandet.se 070-3244680

Redigering: Per-Olof Svensson

INNEHÅLL

- Syna bluffen - Gårdsförsäljning är en trojansk häst!
- Ökat förtroende för Systembolaget
- Allt fler rattonyktra stoppas av Tullverket
- Danskarna tycker att de dricker för mycket
- Finskt nej till brukarrum
- Ökat drickande bland äldre
- Alkohol vanligast vid EPA-olyckor på helgen
- Lägst antal rattfylleribrott på två decennier
- Tillgången till lustgas ska begränsas
- Ingen alkohol på fotbolls-VM 2025
- 7 av 10 unga vill inte dejta en festprisse
- Marknadsföring av alkohol och ungas konsumtion
- WHO vill införa cancern varning på alkohol
- Regeringsuppdrag att förbereda lustgasreglering
- Cannabis ger sämre skolbetyg
- Narkotikapolitiken i Europa – ny rapport
- SVL: Spriten kan inte rädda statens finanser
- Mer kokain och tabletter än någonsin tidigare
- Uppdaterat lärarstöd om ANDT

Syna bluffen - Gårdsförsäljning är en trojansk häst!

Varning: Alkoholmonopolet är hotat

Det handlar inte om småskaligt hantverksmässigt företagande – det är en trojansk häst för att montera ner Systembolaget och alkoholmonopolet. Regeringens förslag är första steget mot en fullständig nedmontering av svensk alkoholpolitik och det svenska alkoholmonopolet.

Strategin är tydlig

Först ett ogenomtänkt förslag som smyger in försäljning utanför Systembolaget. Sedan kommer nästa steg, där fler och fler undantag skapas – tills monopolet inte längre kan försvaras. När alkoholmonopolet väl har monterats ner finns ingen väg tillbaka. Historien visar att länder som avskaffat sina alkoholmonopol aldrig återinfört dem.

Det verkliga syftet

Gårdsförsäljning är inget litet förslag – Det är ett allvarligt försök att luckra upp den svenska alkoholpolitiken och avskaffa det svenska monopolet. Ett försök att gynna ett fåtal företag på bekostnad av vår gemensamma hälsa.

SLAN hjälper till att sprida uppropet kring bevarandet av alkoholmonopolet och hoppas att ni i era respektive organisationer kan och vill bidra i kampen. Regeringens förslag är första steget mot en fullständig nedmontering av svensk alkoholpolitik och det svenska alkoholmonopolet.

Gå in på <https://bevaramonopolet.se/> och läs mera om hur er organisation och era medlemmar kan hjälpa till.

Initiativet kommer från IOGT-NTO, UNF och Junis

Ökat förtroende för Systembolaget

Svenska folkets förtroende för Systembolaget ökar och i den senaste Förtroendebarmetern uppger 72 procent att de har mycket eller ganska stort förtroende för Systembolaget. Varje år genomför Medieakademien en mätning av svenskarnas förtroende för olika samhällsinstitutioner, bland annat myndigheter, partier och företag.

[Mätningen presenteras i den årliga Förtroendebarmetern.](#)

Allt fler rattonyktra stoppas av Tullverket

Tullverket stoppade förra året många rattonyktra förare vid landets gränsövergångar. 760 förare var såpass påverkade att det ledde till en brottsutredning. Det är en ökning med 24 procent jämfört med 2023.

Flest rattonyktra förare stoppas i södra Sverige. Det mest oroande är att allt fler lastbilschaufförer är påverkade av alkohol och narkotika.

– Det är en otäck utveckling vi ser när 2024 summeras. Mer än var fjärde rattonykter förare körde ett tungt fordon. Faran med en sådan förare som framför ett fordon som väger över 30 ton kan vi alla begripa. Ingen vill möta ett sådant ekipage i trafiken, [säger Martin Norell, sakkunnig på Tullverket.](#)

Danskarna tycker att de dricker för mycket

Alkoholkonsumtionen i Danmark är för hög, enligt 3 av 4, och särskilt i nattlivet dricks det för mycket, enligt en ny befolkningsundersökning. Danskarna vill förbjuda marknadsföring av alkohol på sociala medier och stoppa sponsring av idrottsevenemang.

[Länk till undersökningen av Alkohol & Samfund](#)

Finskt nej till brukarrum

Den finska riksdagen säger nej till ett medborgarinitiativ om att möjliggöra försök med brukarrum i Finland.

91 röstade för utskottets förslag att avslå medborgarinitiativet, medan 66 ledamöter röstade för. 42 ledamöter var frånvarande. Samtliga ledamöter från Samlingspartiet, Sannfinländarna och Kristdemokraterna röstade på utskottets förslag, medan samtliga ledamöter för Socialdemokraterna, De gröna, Vänsterförbundet och Svenska Folkpartiet röstade för att bifalla medborgarinitiativet.

Ökat drickande bland äldre

Jonas Berge, läkare och beroendeforskare vid Lunds universitet, konstaterar att alkoholkonsumtionen hos pensionärer ökar, speciellt bland kvinnor. Enligt honom spelar flera faktorer in, där högre pensionsålder och skilsmässor är två viktiga bidragande orsaker, [skriver MåBra.](#)

Med en högre pensionsålder har fler råd att resa mer, vilket ofta innebär en ökad konsumtion av alkohol. Samtidigt leder skilsmässor till ensamhet och psykisk ohälsa, vilket kan förstärka drickandet.

– De som är födda på 40- och 50-talet dricker mer än tidigare generationer. Det är en generationseffekt som blir tydlig när man tittar på siffrorna, säger Jonas Berge till Vetenskap och Hälsa.

Att gå i pension kan vara en svår omställning för många, särskilt för dem som vikt sitt liv åt sitt arbete. Att plötsligt sakna en vardagsstruktur kan skapa en känsla av tomhet, och alkohol kan fungera som ett sätt att hantera den nya situationen.

– Det är en riskperiod för både män och kvinnor. Vi behöver bli mer medvetna om detta och ta risken på allvar, säger Jonas Berge.

Forts. >

Alkohol vanligast vid EPA-olyckor på helgen

De flesta som kör A-traktor, eller EPA-traktor som det också kallas, eller mopedbil får inte köpa alkohol ens på restaurang. Ändå är föraren alkoholpåverkad vid nästan var tionde allvarlig olycka under helgerna. Det visar ny forskning från Statens väg- och transportinstitut. Antalet A-traktorer och mopedbilar har ökat kraftigt under senare år och det har också olyckorna. Även om den övervägande delen av förarna är under 18 år, och därmed inte har laglig tillgång till alkohol, förekommer alkohol också bland dessa förare.

– Det är ungefär fem procent som säger att de någon gång kört A-traktor efter att ha druckit alkohol, berättar Åsa Forsman, forskare vid VTI, [Statens väg- och transportforskningsinstitut](#).

Lägst antal rattfylleribrott på två decennier?

I fjol anmäldes enligt Brottsförebyggande rådets preliminära statistik omkring 22 600 rattfylleribrott. Det kan vara det lägsta antalet sedan 2004. [Brottsförebyggande rådet, Brå, har publicerat preliminär statistik](#) över antalet anmälda brott för 2024. Av statistiken framgår att det anmäldes cirka 10 452 rattfylleribrott med alkohol eller både alkohol och narkotika, och 12 157 brott med enbart misstanke om påverkan av narkotika.

Tillgången till lustgas ska begränsas

Regeringen föreslår en ny lag om lustgas som ska motverka användningen av lustgas för berusning. Bland annat föreslås nya krav vid försäljning av lustgasen. Regeringen har överlämnat en lagrådsremiss med förslagen. I den nya lagen anges bland annat att:

- Lustgas inte ska få säljas eller på annat sätt lämnas ut i näringsverksamhet om det finns särskild anledning att anta att lustgasen ska användas som berusningsmedel.
- Högst 18 gram lustgas ska få säljas eller på annat sätt lämnas ut i näringsverksamhet till en privatperson per köptillfälle.
- 18-årsgräns införs för försäljning.
- Införsel och marknadsföring av lustgas regleras.

Folkhälsomyndigheten ska utöva tillsyn över de flesta av bestämmelserna i den nya lagen. Lagen anger också att den som säljer lustgas i strid med bestämmelserna i lagen ska dömas för olovlig hantering av lustgas till böter eller fängelse i högst sex månader. De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 juli 2025. Detaljhandel med lustgas ska få bedrivas fram till den 1 september 2025 utan att en anmälan gjorts.

[Lagrådremiss Lustgas](#)

Ingen alkohol på fotbolls-VM 2035

Tidigare alkoholförbud har retat upp Fifas mäktiga sponsorer inom alkoholindustrin. Saudiarabien, som arrangerar 2035 års fotbolls-VM kommer inte att lätta på sina alkohollagar under tävlingen. [Det rapporterar BBC](#). Alkohol kommer inte att säljas varken på arenor eller hotell berättade Saudiarabiens ambassadör till Storbritannien nyligen i en intervju.

Forts. >

7 av 10 unga vill inte dejta en festprisse

Unga föredrar en partner som dricker alkohol ibland, men i övrigt har en nykter livsstil. Minst attraktiv är en partner som gillar att dricka alkohol och festa mycket. Färre än för 5 år sedan tycker att alkohol gör det enklare att ragga på någon och var femte tycker att alkohol gör det enklare att ha sex. Det visar en ny rapport från IQ som kollar närmare på ungas (15–30 år) attityder kring alkohol, raggning och sex.

– Attityden till alkohol har förändrats, och många unga tycker i dag att en partner som dricker mycket är oattraktiva. Det är en positiv utveckling, där måttfullhet blivit en eftersträvsvärd egenskap, [säger Mojtaba Ghodsi, vd för IQ.](#)

Marknadsföring av alkohol och ungdomars konsumtion

Sambandet mellan marknadsföring av alkohol och ungdomars konsumtion är ett stort folkhälsoproblem. Med alkohol som står för miljontals dödsfall globalt är det viktigt att förstå hur marknadsföring påverkar unga människors alkoholbeteenden. Den senaste forskningen har fokuserat på olika aspekter av alkoholreklam, bland annat dess förekomst i olika medier, effektiviteten i regleringspolitiken och effekterna av ny reklamteknik, särskilt på sociala medieplattformar.

Ett av de viktigaste resultaten från nya studier är det starka sambandet mellan exponering för alkoholreklam och alkoholvanor bland ungdomar. En studie utförd i Australien visade till exempel att ungdomar som ofta utsattes för alkoholreklam via olika kanaler, såsom tv och internet, var mer benägna att ägna sig åt alkoholbeteenden. Forskningen visade att i takt med att den kumulativa exponeringen för alkoholreklam ökade, ökade också sannolikheten för att ungdomar skulle identifiera sig som konsumenter, vilket understryker behovet av strängare regler för alkoholmarknadsföring för att skydda unga människor från skadlig påverkan.

[Källa: EUCAM Newsletter](#)

WHO: Inför cancern varning på alkohol

En ny rapport från WHO/Europa föreslår att alkoholprodukter bör förses med tydliga varningstexter om cancerrisker. Målet är att öka medvetenheten och hjälpa konsumenter att göra informerade val för att minska alkoholrelaterade skador. Alkohol orsakar årligen cirka 800 000 dödsfall i WHO:s Europaregion, som har världens högsta alkoholkonsumtion. Trots att cancer är den främsta orsaken till alkoholrelaterade dödsfall i EU är medvetenheten om kopplingen mellan alkohol och cancer mycket låg, enligt WHO.

I en ny rapport, [Alcohol health warning labels: a public health perspective for Europe](#) föreslår WHO att alkoholprodukter ska förses med tydliga varningstexter som informerar om risken för cancer.

Uppdrag: Förbereda för reglering av lustgas i berusningssyfte

Folkhälsomyndigheten har fått i uppdrag av regeringen att förbereda införandet av en reglering av lustgas som berusningsmedel. I uppdraget ingår att ta fram föreskrifter, bygga upp en tillsynsorganisation samt genomföra informationsinsatser under 2025.

[Läs om Folkhälsomyndighetens uppdrag i regleringsbrevet.](#) Gå till punkt 8 i text på hemsidan

Metastudie: cannabis ger sämre skolbetyg

ONTARIO. Ett kanadensiskt forskarlag har granskat 63 studier om cannabis påverkan på skolresultat. I den så kallade metaanalysen kan de bekräfta att cannabisbruk ökar risken för lägre betyg, mer skolk och fler skolavhopp. Ju tidigare unga börjar och ju oftare de använder drogen, desto sämre skolresultat.

[Läs Pelle Olssons artikel på Drugnews](#)

Forts. >

Ny rapport: Narkotikapolitiken i Europa

Narkotikapolitiskt Center presenterar nu rapporten Narkotikapolitik i Europa. Vägen framåt i en tid av förändring. Rapporten ger en aktuell bild av utvecklingen och visar att en restriktiv och human narkotikapolitik inte bara är möjlig – utan också på frammarsch. Denna rapport ger en unik och aktuell inblick i Europas narkotikapolitiska landskap. Rapporten lyfter fram lärdomar från aktuella reformer och belyser vikten av en politik som minskar skadeverkningar och erbjuder stöd till dem som behöver det.

Medan debatten ofta fokuserar på legalisering och avkriminalisering, visar vi att det finns flera alternativa vägar framåt. Exempel från Tyskland, Norge, Storbritannien och Frankrike illustrerar hur länder hanterar narkotikaförändringar genom prevention, kontroll och behandling – utan att ge avkall på folkhälsomål.

[Ladda ner rapporten från NPC](#)

SVL: Spriten kan inte rädda statens finanser

Att använda höjda skatter på alkohol är enligt studier ett väldigt ineffektivt och oprecist finanspolitiskt verktyg för att öka statens intäkter, skriver Elisabeth Due, vd på Sprit & Vinleverantörsföreningen på Di Debatt den 6 februari. Utredningen Utredningen Beskattning av viss avkastning från riskkapitalfonder (Fi2025/00173) föreslår bl.a. att skatten på alkohol ska höjas i syfte att finansiera utredningens förslag...

[Läs mer](#)

Ny statistik: mer kokain och tabletter än någonsin tidigare

Nästan 1,6 ton kokain, 4,8 miljoner narkotiska tabletter och över sex ton cannabis. Tullverkets narkotikabeslag under 2024 var sammantaget mycket stora i ett historiskt perspektiv. En tydlig trend är att grova cannabisbeslag i paketsändelser ökar. Även antalet enskilda stora tablettbeslag ökar. Det visar ny statistik om Tullverkets beslag 2024. Statistiken finns även på lokal och regional nivå.

- Narkotikan föder våld och fyller de gängkriminellas plånböcker. När vi stoppar stora narkotikapartier hindrar vi inte bara drogerna från att komma ut i samhället. Vi slår också mot den grundläggande drivkraften bakom smugglingen – pengarna. Det är ett viktigt bidrag i kampen mot den kriminella ekonomin, [säger generaltulldirektör Johan Norrmani ett pressmeddelande](#).

Statistik på nationell, regional och lokal nivå finns i Tullverkets statistiktjänst på tullverket.se.

Uppdaterat lärarstöd om ANDTS

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN, nylanserar ett material som erbjuder stöd för lärare i undervisningen om alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar.

[Det digitala materialet ANDTS på schemat](#), är utformat för att integreras i undervisningen för mellanstadiet, högstadiet och gymnasiet. Dessutom är det anpassat för att även användas av andra vuxna som arbetar med ungdomar.

Tipsa gärna om nyheter till nyhetsbrevet!
nyhetsbrev@blabandet.se

Redaktör: Owe Ranebäck
Redigering: Per-Olof Svensson

Inbjudan till Blå Bandets och NBVs gruppleddarutbildning för Anhörighelger

För vem: Utbildningen riktar sig till dig som är engagerad i frågor som rör beroende- och anhörigproblematik och som vill få mer kunskap så att du själv kan hålla i träffar för anhöriga.

Upplägg: Utbildningen sker under fyra heldagar, uppdelat på två helger under vår/höst 2025. Därtill deltar du även vid en anhörighelg som deltagare. Totalt tre helger under året.

Innehåll: Under utbildningen får du lära dig hur du ska planera, genomföra och leda gruppaktiviteter så som Anhörighelger och träffar för anhöriga till beroendepersoner. Utbildningen består av föreläsningar, prova på olika pedagogiskt material, delningsrundor och andra övningar och aktiviteter.

Datum: 10–11 maj och 13–14 september 2025

Plats: Boende på Kungsfors Herrgård.
Kurslokal i församlingsgården i Järbo.

Övrig info: Utbildningen, resa, kost och logi bekostas av studieförbundet NBV. Blå Bandet står för utbildningens innehåll. Kursen leds av Rebekka Markström och Johan Sjöo.

Deltagande: Max 12 personer. Vill du delta, boka in en kort intervju med Johan Sjöo genom att mail till johan.sjoo@blabandet.se

Sista anmälningdag: 7 april 2025
Arrangeras av NBV och Blå Bandet

Om Rebekka och Johan

Rebekka Markström arbetar som gymnasielärare och anhörigterapeut. Johan Sjöo är verksamhetsstrateg på Blå Bandet med lång erfarenhet av behandlingsarbete av beroende och medberoende.

Blå Bandet är en nykterhetsorganisation

med kristen värdegrund. Med gemenskap, glädje och delaktighet är Blå Bandet en röst för ett nyktrare samhälle som samlar människor som väljer att leva drogfritt. Ställningstagandet är inte bara för vår egen skull. Det är också en solidarisk handling till alla människor som själva har eller lever nära någon med beroende.

NBV, Nykterhetsrörelsens Bildningsverksamhet, bedriver folkbildningsverksamhet över hela Sverige. Vi är landets äldsta studieförbund med mer än 120 års erfarenhet av folkbildning. Vi lägger särskild vikt vid frågor som handlar om nykterhet, inkludering, demokrati & föreningsliv och kulturliv.

www.nbv.se www.blabandet.se